

PÜSPÖKHATVAN

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

TARTALOMJEGYZÉK

PÜSPÖKHATVAN BEMUTATÁSA	1
ÖRÖKSÉGÜNK	2
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK	3
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ	4
ÉPÍTÉSZETI PÉLDÁK	5
UTCÁK, TEREK, PARKOK KIALAKÍTÁSA	6
KIEMELT RÉSZLETEK	7
MŰSZAKI BERENDEZÉSEK MEGJELENÍTÉSE	8

PÜSPÖKHATVAN BEMUTATÁSA

Püspökatvan Pest megye északkeleti részén, a Váci járásban helyezkedik el. A közel 1500 lelket számláló település szomszédjai között említhető Acsa, Csóvár, Galgagyörk, Penc, valamint Püspökszilágy, amelyek gyűrűszerűen ölelik körül a községet. A legközelebbi város Aszód, Budapesttől pedig 40 km távolságra található.

A települést kettészelő főút közvetlen összeköttetést biztosít Acsa és Galgagyörk irányába, továbbá a kiváló közúti elérhetőség mellett busszal és vonattal is könnyen megközelíthető.

1

A termékeny Galga-völgyben fekvő terület mezőgazdasági adottságai mindig is igen kedvezőek voltak, a lakosság jelentős részének biztosít munkát napjainkban is a primer szektor. A terület történelme több ezer éves múltra tekint vissza, Püspökatvan környékén már a pattintott kőkor idején is éltek emberek.

A Gravetti kultúra lelőhelye 28 ezer éves az Északi-középhegység peremvidékén. Az első írott forrás 1219-ből származik, mint a váci püspökség egyik jelentős birtoka. A török megszállás idején a budai szandzsák fennhatósága alá tartozott, a törökök kiűzésének idején pedig teljesen elnéptelenedett a falu. Az 1700-as évek elejétől megkezdődött a visszatelepítés, azonban a magyar családok mellett szlovák, majd később német családok betelepülése is jellemző volt a térségben, a magyar lakosság aránya erősen megfogyatkozott. A középkor folyamán a község házai a Galga-patak jobb partján épültek, majd a 18. századtól a bal parti teraszokon is megindultak a házépítések. A mezőgazdasági termelést ott folytatták, ahol a háború előtt abbamaradt. A gabonafélék mellett kiemelkedő volt a takarmánynövények termesztése, és a szarvasmarha-, főleg bikatenyésztés. A településen két kőbányát is megnyitottak, melyek jó megélhetési lehetőséget nyújtottak a férfi lakosoknak.

Az 1848-as szabadságharcot követően a község nevezetessé vált burgonya-, és dohánytermesztéséről, melyeket a 19. század fordulóján kezdtek meghonosítani a földesurak, valamint a váci püspöki uradalom szorgalmazásával. Ekkoriban indultak meg a helyi szövetkezeti mozgalmak, melyek nagy hatást gyakoroltak Püspökhatvan életére. Ennek keretében megalakult Frankó József plébános kezdeményezésére a Hangya Szövetkezet, a Tejszövetkezet, mely a község egyik legfontosabb intézményévé nőtte ki magát, illetve a Hitelszövetkezet, melynek elnöke Trupp Antal volt. Az első világháború negatívan érintette a helybélieket, a férfiak közül sokan katonának álltak, és a családok többsége elszegényedett. A háború után kezdett ismét elindulni a falu természetes fejlődése, melynek legmeghatározóbb eseménye a földosztás volt.

1763-1787

1806-1869

1869-1887

Püspökatvan község jelentős fejlődésen ment keresztül, házai és lakossága folyamatosan gyarapodott az évszázadok során. A település ma már kiépített infrastruktúrával, rendezett településarculattal várja az ideérkezőket. A községben működő Eszterlanc Óvoda és Bölcsőde, valamint a Bene József Általános Iskola biztosítja a gyermekek megfelelő fejlődését, ezzel kedvező körülményeket teremtve a kisgyermekes családok számára. A hagyományőrzés, a közösség összetartozása fontos szerepet tölt be a hatvaniak életében. A Művelődési otthon időseknek és fiataloknak egyaránt kiváló helyszínt biztosít a közös időtöltésre, valamint évente több nagyszabású rendezvény is lebonyolításra kerül. A település vezetősége a falunap mellett minden évben megrendezi a Püspökatvani Rétesfesztivált, amely a gasztronómiai kalandozás mellett a lakosság közös munkája, és szórakozása is egyben.

Püspökhatvant az Északi-középhegységben, a Nyugati- és Déli-Cserhát találkozásánál találjuk. A páratlan szépségű táj minden évben sok turistát csal a területre, a túrázás szerelmesei kedvükre válogathatnak a közelben haladó hegyi útvonalak közül.

A községben a falusi gasztro-, és borturizmus kínálata is az idelátogatók rendelkezésére áll. A területen híres bortermesztés folyik, számos pincét fedezhetünk fel, és a szeptemberben tartott Rétesfesztiválon kedvünkre kóstolhatjuk a finomabbnál finomabb réteseket.

A községben a falusi gasztro-, és borturizmus kínálata is az idelátogatók rendelkezésére áll. A területen bortermesztés folyik, a településen még ma is láthatóak pinceépületek, melyek azonban csak részben kihasználtak. A szeptemberben tartott Rétesfesztiválon kedvünkre kóstolhatjuk a finomabbnál finomabb réteseket.

A település határában két halastó terül el: északon a 60 hektár vízfelületű Sinkár-tó, míg délen a 2 hektár alapterületű Galambosi-tó biztosít csendes kikapcsolódási lehetőséget az érkező vendégek számára, valamint jó fogást a horgászsport kedvelőinek.

Védett természeti értékek és tájvédelem

Püspökatvan a Galga völgyében, a Cserhát-hegység és a Gödöllői-dombság között fekvő területen fekszik. A védett természeti területeket a Duna-Ipoly Nemzeti Park kezelésében lévő Natura 2000 a Nyugat-Cserhát és Naszály Különleges Természetmegőrzési terület, az országos ökológiai hálózat övezetéhez tartozó területek, valamint az Országos Területrendezési Terv szempontjából tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete alkotja. Vizes élőhelyként kiemelhető a településen átfolyó Galga és a Sinkár-patak vízgazdálkodási területe, továbbá a település északi határán fekvő Sinkár tó, és a déli területen fekvő Galambosi tó környezete.

A Nyugat-Cserhát és Naszály Különleges Természetmegőrzési terület jellegzetessége a természetközeli és mezőgazdasági művelésbe vont élőhelyek változatos mozaikja. A vízfolyások és horgásztavak ökológiai folyosót képeznek az ökológiai hálózat magterületei között.

A településhez tartozó erdő- és gyepterületek védelme különösen a biológiai sokféleség megőrzése, szempontjából, valamint a tájképvédelmi jelentősége miatt fontos. Tájképileg kiemelt szerepet töltenek be a dombtetőkön húzódó erdőterületek.

A lankásabb domboldalakon gyepterületek, szőlők és gyümölcsösök, a völgyekben, sík területeken szántóföldek terülnek el.

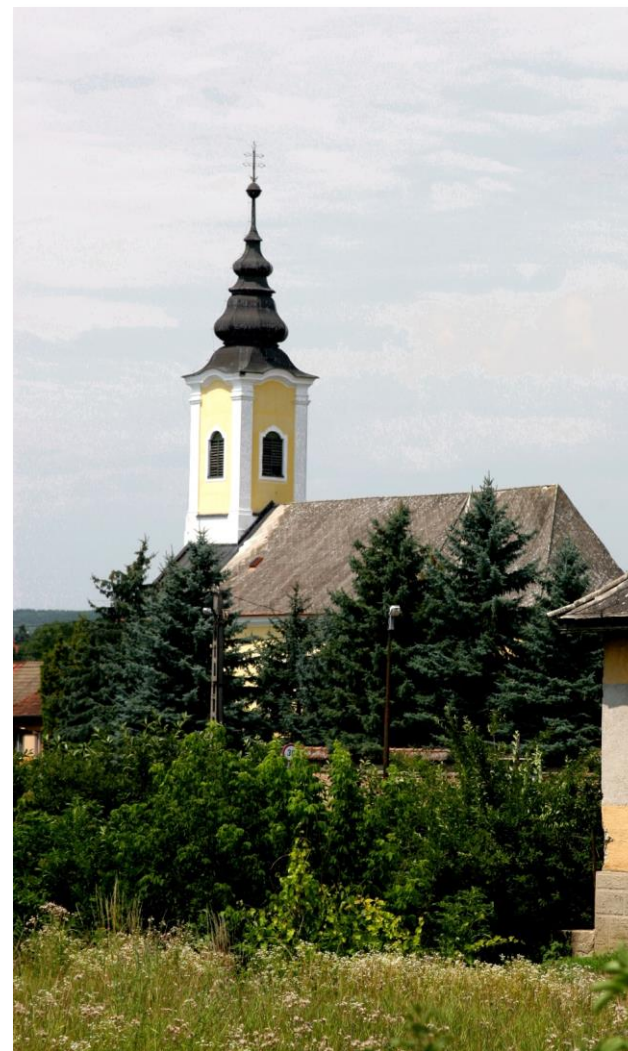

ÖRÖKSÉGÜNK

Római katolikus templom

Püspökhatvan 18. században épült római katolikus templomát Szent Lőrinc tiszteletére szentelték fel. Az egyhajós, homlokzati tornyos, barokk stílusú épület országos műemléki védelem alatt áll. Az épület jellegzetes toronysisakkal magasodik a főút mentén, a falu déli szegletében. Főbejárata fölött törtvonalú szemöldökpárkány látható. Kétoldalt egy-egy félköríves záródású ablak, felettük és a bejárat felett egy-egy félköríves fülke került kialakításra. A főhomlokzatot három nagytükör tagolja. A toronysisak hagyma alakú.

A sekrestye hosszoldalán két keskeny szalagkeretes, záróköves, félköríves záródású ablak. Köztük keretelt bejárat, fölötte íves lunetta. A szentély keskenyebb, egyenes záródású. A jobb oldalon egy szentélyablak, három hajóablak. A középső alatt szalagkeretes ajtó. *(forrás: <http://www.muemlekem.hu>)*

2

Művelődési otthon

Püspökhatvan művelődési otthona helyi védelem alatt áll. A Szabadság utcában álló épület az 1960-as években épült helyi összefogással. Telepítése utcafrontos, az útburkolat és az épület közötti széles zöldfelületen szobor áll, körülötte padokkal. Utcafronti homlokzatát - a vidéki kúrákra utalóan - három oszlop díszíti. Az oszlopok lábazata sötétvörös árnyalatú, mely a bejárat ajtó színével harmonizál. Az oromzaton hatos osztatú hatszögletű ablak került kialakításra. Az épületen az eresz mentén végighúzódnó, szürke színű díszítőelem jellegzetes, megtöri a halványsárga vakolat egyeduralmát. Az épület „U” alaprajzú, csonka kontyolt nyeregtetős tetőformájú. Vörös agyagcserép tetőburkolatát a közelmúltban kicserélték. Az épület meghatározó eleme a településképeknek.

Nagygazda lakóépület

Püspökhatvan településközpontjában, a Szabadság utca mentén több egykori gazdag földműves porta áll, „U”-alaprajzzal, széles kapubejáróval. A helyi védettségű, 1880-as években épült Szabadság utca 27. sz. (hrsz. 35/1) alatti épület előkertes telepítésű, utcafronti homlokzatán a két, illetve három ablakkal. A homlokzat fehér színűre vakolt. A középső ablak egy új helyiség miatt került kialakításra. Az épület kontyolt nyeregtetős, vörös agyagcserép tetőfedőt a közelmúltban kapott. Ma gyógyszertár és fogorvosi rendelő működik az épületben.

A **római katolikus temető** több emlékhelyet, és zarándokhelyet rejt kerítésén belül. A második világháborúban elesett hatvani katonák emlékhelyén túl a több állomásból, stációból álló kálvária szépen megmunkált faragványai is itt tekinthetők meg.

2

Szobrok, emlékhelyek

A település utcáit járva számtalan szoborral és emlékhellyel találkozhatunk. A község vezetősége fontosnak tartja a kulturális értékek megőrzését, a múlt dicsőségére való emlékezést.

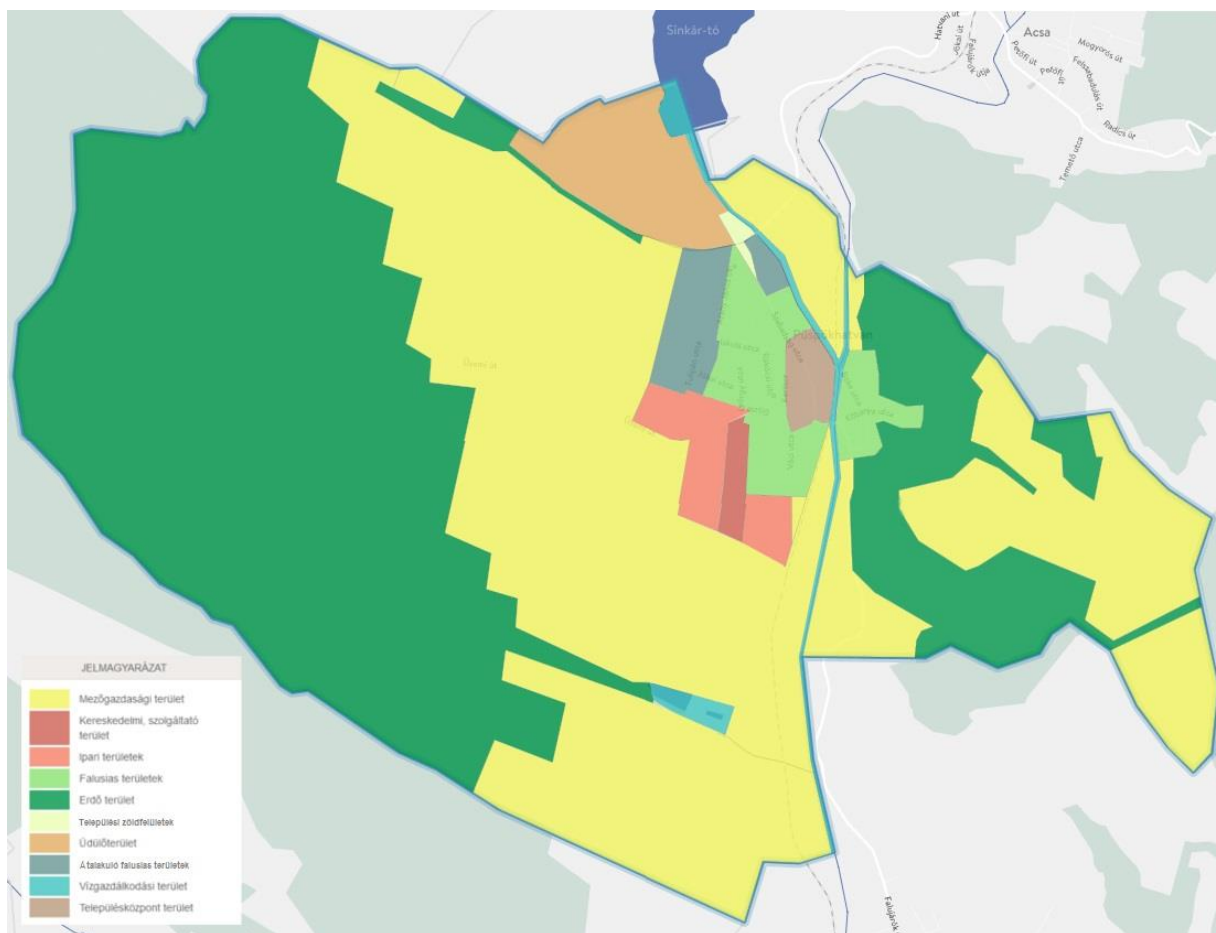

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

3

Püspökhatvant jól elkülönülő karakterű településrészek jellemzik. A lakott terület morfológiailag szalagtelkes falu, azaz a telkek a hátsókerterek mentén érintkeznek, az épületek a településközponti területen utcafrontosak vagy előkertes telepítésűek, a falusias és átalakuló falusias karakterben előkertesek. Üdülő, ipari, illetve kereskedelmi-szolgáltató karakter is elkülöníthető. A településközpont terület lefedi az eredeti ófalu területét.

Az különböző karakterű területeket a beépítési sűrűség, a telekstruktúra, az épületek elhelyezkedése, valamint a terület funkciója határozza meg. Ezeket a szempontokat figyelembe véve a térkép szerinti tíz karakterterület különíthető el a település teljes közigazgatási területén.

A település beépített területeit és a hozzá tartozó külterületet nem lehet egy azonos karakterű területként kezelni, hiszen az előbbiben a lakóépületek, míg utóbbiban a leendő üdülőterületek és a művelési területek a meghatározóak. A művelési területeken a növényzet, így a szántók, kukoricások, kertészeti növények, erdős területek és ezek megjelenése dominál.

3

Falusias terület

- Arany János utca
- Nefelejcs utca
- Tavasz utca
- Iskola utca 1-11.
- Jókai utca
- Dózsa György utca
- Rákóczi utca
- Váci utca 9-41.
- Béke utca 1-25.
- Hegyalja utca
- Kőbánya utca
- Majorkert
- Szabadság utca 1-8., 36-78.
- Kertsor 36-60.

Átalakuló falusias terület

- Szabadság utca 79-113.
- Arany János utca 1-35.
- Ifjúság utca
- Tulipán utca
- Iskola utca 2-14.

Településközpont terület

- Szabadság utca 8-35.
- Váci utca 1-8.
- Kertsor 1-35.
- Béke utca 27-29.

Ipari terület

- Üzemi út
- Váci utca 43-49.

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLET

A falusias karakterű terület Püspökatvan lakott területének legnagyobb részét jelenti a Galga mindkét partjára kiterjedően. Ez a terület elsősorban lakóépületekből áll, melyek különböző korszakok különböző építészeti megoldásait vonultatják fel. Az oldalhatáron álló beépítés, utcára merőleges tetőgerincű, hosszú téglalap alaprajzú lakóépületek (parasztházak) a településen megtalálható legidősebb lakóépületek. A karakter másik jellemző épülete az un. kockaház. Az 1960-as évek kezdetével elterjedő sátoztetős kockaházak (közel négyzet alaprajzú, kéttraktusos épületek) jellemzően négyzetes alaprajzi formájúak, szimmetrikus homlokzatúak, későbbi változataik tetőtérbeépítésűek, vagy emletráépítésűek. Az utcafronti kerítések jellemzően áttörtek, beton lábazatúak, anyaguk vas vagy fa. A legtöbb telken még ma is fellelhető a hagyományos falusias életformára utaló hátsó gazdasági épület/építmény, a veteményes és a virágos kert. A rendszerint széles és szabályos elrendezésű utcák mentén nyílt csapadékvíz-elvezető árok található. A lakóházak és az úttest közötti zöld felület rendszerint füves vagy virágokkal díszített, estleg sövényssorral szegélyezett.

3

A Dózsa György utca – Üzemi út kereszteződésében, valamint a Galga bal partján fekvő falusias karakterű területen, a Hegyalja utcában a helyi bortermelés hozományaként pincesor áll. A löszfalba vájt pincék felszín feletti épületrészei nagyrészt felújítottak. A pinceépületek jellemzően nyereg, félnyereg tetőszerűek, az épületek homlokzatán egy-egy fa bejárati ajtó, egyes pincéken az ajtó mellett bevilágítást szolgáló kisméretű ablak került kialakításra. A pincesorok helyi védelem alá nem kerültek.

A Galga-völgyében elterjedt mészhomoktégla homlokzati burkolat Püspökatvan egyes lakóépületein is alkalmazásra került. A régebbi utcavolanára merőleges gerincű nyeregtetős parasztházakon a sárgás árnyalat mellett vörös díszítőminták találhatóak a homlokzatokon. A parasztházak utcafronti homlokzatán jellemzően kettő, kisméretű, háromosztatú faablakok, az oromzaton kis szellőzőnyílások kerültek kialakításra.

A mészhomoktégla burkolat a telelpüés „kockaházain” is megjelenik, melynek színe a világos szürke, és a szürkésfehér árnyalatokban is megtalálható.

3

ÁTALAKULÓ FALUSIAS TERÜLETEK

Püspökatvan átalakuló falusias karakterű területei két elkülönülő településrészen találhatóak. A legkorábban átalakult terület a Szabadság utca Nefelecs utcától északra eső szakaszán, a Sinkár patak menti teleket jelenti. A közparkkal szemben álló lakóépületek az 1980-as években épültek, két vagy többszintesek, tetőgerincük az utcával párhuzamos és kivétel nélkül nyeregtetősök. Az előkertek a településen itt a legszélesebbek (kb- 8-10 méteresek), és nem zárja le őket utcafronti kerítés. Az előkert rendszerint az autóbeállóból és füvesített, díszfásított zöldfelületből áll. A kerítések az épületek vonalában állnak, beton- vagy téglalábazatos vas vagy fadeszkás kialakításúak. Mivel a Sinkár-patak menti területek mély fekvésűek, a lakóépületek előkerjei feltöltésre kerültek, az oldalhatáros beépítési mód miatt a feltöltött előkerteket támfalak támasztják. Az épületek színe világos, leggyakoribb színek a fehér és a halványsárga. A tetőfedés anyaga vörös agyagcserép vagy bitumenes zsindely.

A 70-es, 80-as években elterjedté vált az ingatlanba való befektetés, így létrejöttek a lakásszükséglet jóval meghaladó, nagyméretű lakóházak. Az Arany János utca és a Tulipán utca lakóépületei között az utcaképet meghatározó, kétszintes vagy földszint+tetőteres, utcára merőleges gerincű, nyeregtetős vagy csonka kontyolt nyeregtetős lakóépületek kiemelkedőek. Gyakori az emeleten utcafrontra néző erkély. Az épületek telepítése előkertes, az előkert mérete a falusias karakterű területen kialakult méretekhez hasonló. Az áttört kerítések az utcafronton állnak. Anyaguk főleg vas vagy kovácsoltvas. Az épületek a különböző korszakokat jellemző tervezési elvek miatt formailag elütnek egymástól, ezzel a harmonikus utcakép esetenként megbomlik.

Püspökhatvan tervezett beépítésre szánt területei a lakott terület nyugati határában találhatóak. A terület nagy része ma még beépítetlen. A kijelölt építési telkek a falusias karakterű terület telkeinél kisebbek. Az itt álló épületek a közelmúltban épültek, a hangulatuk kertvárosias. Melléképületek a telekeken nem jellemzőek. Oldalhatáron álló beépítési mód, előkertes telepítés alakult ki. A lakóházak viszonylag nagy alapterületűek, földszintesek vagy kétszintesek, alacsonyabb tetőhajlásszöggel, egyszerűbb mediterrán tetővel épültek. A tetőfedés anyaga vörös agyagcserép. A homlokzatok halvány pasztellszínűek. Az áttört deszkakerítések terjedtek el, melyek az épület színeihez harmonikusan illeszkednek. Betonlábazatuk és az oszlopok a lakóépület homlokzatához hasonló színárnyalatban mutatkozik.

3

TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLET

A településközpont terület Püspökatvan ófalu területeit jelenti, a legidősebb településrészt és a településmagot, mely a Szabadság utca- Kertsor – Váci utca által határolt területet fedi. A település igazgatási és szolgáltatási funkciói e településrészen összpontosulnak.

Az épületek közül a Szabadság utca mentén találhatóak gazdag földműves családok lakóépületei, melyek hosszan elnyúlva, szinte kisvárosi hangulatot adnak. Jellemzőjük a középen elhelyezkedő kapu (kocsi vagy szekérbejáró), a díszes homlokzat, és az íves ablak vagy a régi ablak formájára utaló szemöldök. Az épületek alaprajza a teljesen beépült udvarok esetében U-alakú, tetőformájuk többnyire nyeregtetős, kontyolt nyeregtetős. A gyógyszerháznak és a fogorvosi rendelőnek otthont adó Szabadság utca 27. sz. alatti épület a 19. század végén épült, ezért helyi védetség alá helyezte az önkormányzat.

A közfunkciókat ellátó épületek közül a szintén helyi védett művelődési ház, a közelmúltban felújított polgármesteri hivatal és egy kereskedelmi-vendéglátó egység (étterem, vegyesbolt) kapott helyet.

A Szabadság utcában a Nefelejcs utca kereszteződésében áll a település egyik legfontosabb kereskedelmi-vendéglátó földszint + tetőtérbeépítéses épülete. Az új építésű, összetett tetőformájú épület utcafrontos telepítésű. Oromzatán félköríves, többosztatú, jellegzetes ablak látható. A földszint ablakai 9-osztatúak, fatokosak, téglalap alakúak, viszonylag kisméretűek. A tetőgerinc az utcára merőleges. Az épület a kialakult utcaképbe nem illeszkedik.

A vegyesbolt mellett álló vendéglátóhely épülete nyeregtetős, gerince az utcával párhuzamos. Az utcafronton előtetővel kialakított nyitott terasz található végig az épület mentén. A homlokzatok színei visszafogottak, törtfehér és halványsárga. A tetőfedés anyaga vörös agyagcserép. Ablakai kisméretűek, a szemöldökök téglából vannak kirakva. Az épület hársókertje áttört deszkakerítéssel van bekerítve.

14

A településközpont területen a falusias karaktert jellemző lakóházak szintén megtalálhatóak. A Szabadság utca menti lakóházak telepítése előkertes vagy utcafrontos. Az előkertes telepítés az utca déli szakaszán, a Templom tértől nagyjából az orvosi rendelőig jellemző. Északabbra az utca beszűkül, az utca menti zöldfelületi sáv az árok szélességére csökken és az épületek telepítése váltakozva előkertes vagy utcafrontos. Tovább északra, a Művelődési háztól az utca újra kiszélesedik és széles zöldfelület jelenik meg a lakóépületek előtt. Az úttal párhuzamosan halad mindkét oldalon a járda, illetve a csapadékvíz-elvezető árok. Egyes szakaszokon teresedések alakultak ki, ahová emlékművet emelt az önkormányzat (pl. 56-os emlékmű az orvosi rendelő előtt).

15

ÜDÜLŐTERÜLET

A település lakott területétől északra, a Sinkár-patak mentén, a Sinkár horgásztó szomszédságában került kijelölésre üdülőterület, mely jelenleg beépítetlen. A terület művelési ága szerint szántó, rét, nádas és gyümölcsös jellemző. A területre a helyi építési szabályzat hétvégi házas övezetet és hétvégi házas nagytelkes övezetet határoz meg.

3

KERESKEDELMI-SZOLGÁLTATÓ TERÜLET

Az Üzemi út és a temető által határolt településrészt Püspökhatvan helyi építési szabályzata gazdasági területnek jelöl, és újonnan kialakított kereskedelmi-szolgáltató célú fejlesztési területnek nevez meg, mely jelenleg beépítetlen, művelési ága szántó. A terület gazdasági, kereskedelmi és szolgáltató építmények elhelyezésére szolgál.

IPARI TERÜLET

Az Üzemi út és a Váci utca mentén került kijelölésre ipari terület, mely a helyi építési szabályzat szerint mezőgazdasági üzemi terület. A terület nagyrészt beépített, mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó, növénytermesztő és állattenyésztő, termékfeldolgozó és tároló, valamint irodaépítmények állnak. A csarnoképületek hosszú téglalap alaprajzúak, kis hajlásszögű nyeregtetővel készültek. A telepen álló eszközállományt könnyűszerkezetes fa vagy fém építményekben tárolják. Az ipari tevékenységet kiszolgáló irodaépületek a falusias karakterhez hasonlóan sátor vagy nyeregtetős, cseréppel fedett építmények.

MEZŐGAZDASÁGI ÉS ERDŐS KARAKTERŰ TERÜLETEK

A mezőgazdaság elsősorban a szántóföldi művelésen alapszik. Püspökatvan fekvése, völgyi jellege és dombsági környezete kedvező adottságokat biztosít. Főleg gabonanövények (búza, kukorica) és napraforgó termesztése folyik vetésforgóban. A szántóföldi táblákat dűlőutak szegélyezik, a mikroklimatikus tényezőket nagyban javítják a mezővédő erdősávok.

A helyi építési szabályzat a Váci utca és a vasút által határolt területen, illetve az erdőterület határán jelöl ki kertes mezőgazdasági területet. Művelési águk jelenleg szántó. Építmény a területeken nem található.

A közigazgatási terület mintegy harmadán találhatók erdők. Az erdőterületek részei a Natura 2000 hálózathoz tartoznak.

A település keleti részén főleg parkerdők találhatók. Talajvédelmi szempontból jelentősek a meredekebb lejtőszögű területen és a szántóföldeken lévő erdők, erdősorok. Az állomány nagy része faanyagtermelő rendeltetésű.

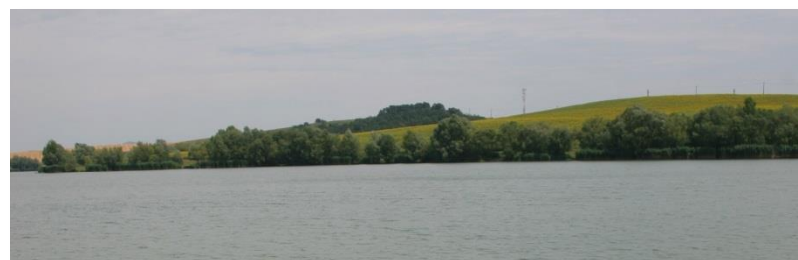
Az erdőterületek az országos ökológiai hálózatban betöltött ökológiai folyosó szerepükön kívül, klimatikus, porszűrő, élőhely-védelmi és tájképvédelmi hatásuk miatt nagy jelentőséggel bírnak a település számára.

A Nyugat-Cserhát Natura 2000 különleges természetmegőrzési területhez tartozó erdőket főleg cseres-tölgyes, és gyertyános-tölgyes társulások alkotják. A környékbeli erdők nagyvadakban gazdagok, vadgazdálkodás is zajlik a területen.

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETEK

Vízgazdálkodási területként nyilvántartott a Galga, a Sinkár-patak mente, illetve a Sinkár horgásztó Püspökatvan közigazgatási területére eső része. A nedves élőhelyek megőrzésének fontossága a Helyi Építési Szabályzatban is megjelenik. A Sinkár horgásztótól nyugatra fekvő területet a helyi építési szabályzat üdülőtérletként nevesíti.

4
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Püspökatvan dombsági fekvésű település melynek utca és telekszerkezete szabályos. A településnek az északi, nyugati és déli irányban van lehetősége tovább terjeszkedni, ahol kijelölésre kerültek beépítésre szánt területek. A bőséges területtel rendelkező tartalék lakó, gazdasági, kereskedelmi- és üdülőterületek nagy része jelenleg beépítetlen.

Püspökatvan megismerése során, ha nyitott szemmel járunk a településen, felfedezhetjük a település szépségeit, egyedi építészeti elemeit, a helyi lakosok lakókörnyezetének arculatformáló településképi világát. Építkezési terveink során a saját elképzeléseinket úgy tudjuk formálni, hogy az stílusában illeszkedjen a meglévő elemekhez, így hozzájárulva a település arculatának minőségi fejlődéséhez.

A jövőbeni építkezések, átépítések, közterület-formálások során alkalmazkodni kell a már kialakult építészeti, arculati elemekhez és nagy hangsúlyt kell fektetni a jelenlévő arányok megtartására. Az egyes arculatformáló elemek esetében az arányok mások, így a tető formája, a homlokzat tagozódása, a nyílászárók megjelenése, a felhasznált anyagok egy-egy épület esetében különbözőek. Akár a korszerű, vagy a régmúlt idők építészeti irányzatát tartjuk követendő példának, ezeknek az elemeknek a harmonikus összeillesztése során végtelen variációs lehetőséget kapunk egy épület kialakítására vagy átépítésére, mellyel a saját megjeleníteni kívánt egyéniségünket nem kell feladnunk annak érdekében, hogy megtartsuk a település és a hozzá tartozó táj jelenlegi arculatát.

4

FALUSIAS TERÜLETEN LÉVŐ ÉPÜLETEK FELÚJÍTÁSA

Püspökhatvan lakóterületein családi házak dominálnak, melyek különböző korszakok különböző építészeti megoldásait vonultatják fel. Az oldalhatáron álló beépítés, utcára merőleges tetőgerincű, hosszú téglalap alaprajzú lakóépületek (parasztházak) a településen megtalálható legidősebb lakóépületek.

A régi parasztházak védelme fontos, a múltat tiszteletben tartva a település épített értékeit még sokáig gazdagíthatják. Felújításuknál, bővítésüknél az utcai homlokzat arányainak, valamint épületmagasságuknak és tetőformájuknak megtartása elengedhetetlen. Már maga a jelenlegi épületforma is ritkaságnak számít a településen, de az igényesen megválasztott, nem kirívó homlokzatfestéssel, vagy ablak körüli homlokzatszínezéssel, a hagyományos anyagok használatával (fa, cserép, tégl), valamint virágok alkalmazásával kiemelkedhetnek szépségükkel és mintaként szolgálhatnak a település épületei között.

A parasztházakon hagyományosan két kisméretű, kifelé nyíló pallótokos ablak van az utcrafronti homlokzaton. A padláson a szellőzést és a fényt két kis nyílás engedi be. A lakóház vert vályog vagy vályogtégla falai eredetileg meszelt, ezért ajánlott a fehér vagy minimum világos (halványsárga, törtfehér) színek használata. A lábazat színét hangsúlyozásképpen érdemes sötétebb színre (pl. szürke, bordó, sötétvörös). A tornác oszlopai nem téglából, hanem fából készültek, az oszlopok egyenlő távolságra helyezkednek el. Szinkronváltás nincs az oldalsó ajtó hangsúlyozása érdekében. Felújításkor, pótláskor ezen megoldások figyelembe vétele ajánlott. A tetőfedés anyagának válasszunk vörös színű, egyszerű formájú égetett agyagserepet.

A telek utcafrontján ajánlott áttört fadeszka kerítést kialakítani.

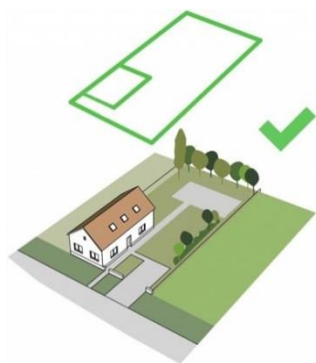

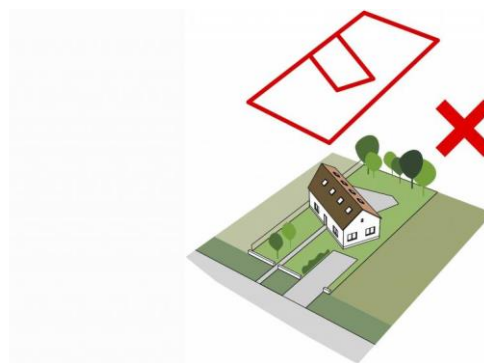
A karakterterület legtöbb lakóháza az 1960-as, 1970-es évek során készült sátortetős „kockaház”, melyek felújítása egyre inkább időszerűvé válik. A homlokzatképzés lehet vakolt felület vagy a településen gyakori mészhomoktégla. Ebben az esetben a díszítést az téglák színének megválasztásával lehet legegyszerűbben kialakítani. Az egyszerűbb vakolt homlokzat kapjon halvány pasztelszínt. A lábazat színét ezeken az épületeken is érdemes más színt vagy mintázatot adni. A nyílászárók körül kerüljük a műmárvány és egyéb díszítő elemeket. Az ablakokat ajánlott fából vagy fa mintázatú műanyagból készíttetni, osztásuknál az eredeti arányokat megtartani. Redőnyt **ajánlott** belső tokkal felszerelni. A tetőfedés anyagát ajánlott égetett vörös színű agyagcserépre cserélni, tervezni.

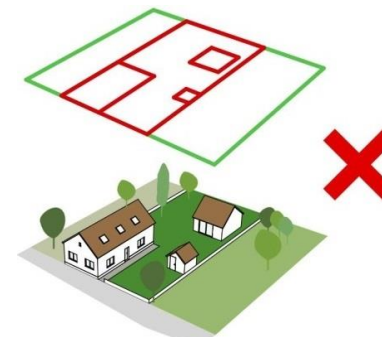
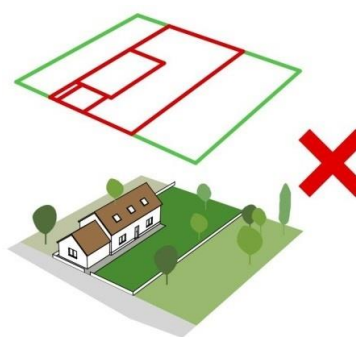
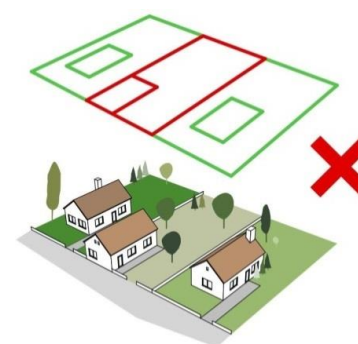
FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK LAKÓÉPÜLETEINEK KIALAKÍTÁSA

Oldalhatáron álló beépítési mód ajánlott, előkertes telepíéssel

A településen minden esetben **előkertet kell kialakítani** a környezetben kialakult beépítésnek megfelelően. Az előkertben többszintű növényzet alkalmazása javasolt, **a tájra jellemző növényfajták használatával.**

Épületet bővíteni, illetve melléképítményeket a főépület mögött, annak takarásában szintén oldalhatáron álló beépítési móddal lehet **elhelyezni**. Alárendelt funkcióját figyelembe véve a főépülethez alkalmazkodó tetőformával, azzal azonos vagy kisebb léptékben javasolt kialakítani.

4

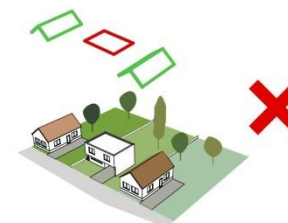
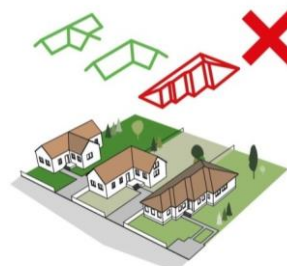
A szomszédos épületek magassága legyen az irányadó. Alkalmazkodjunk az utcában kialakult építménymagassághoz. Vegyük figyelembe a helyi építési szabályzat építménymagasságra vonatkozó korlátozását. **A megengedett építménymagasság 4,5 méter.**

Csak **magastető** kialakítása a megengedett, minden esetben figyelembe kell venni a környezetben kialakult állapotot és a **tető gerincmagassága nem haladhatja meg az előírt építménymagasságot.**

LAKÓÉPÜLETEK TETŐFORMÁJA

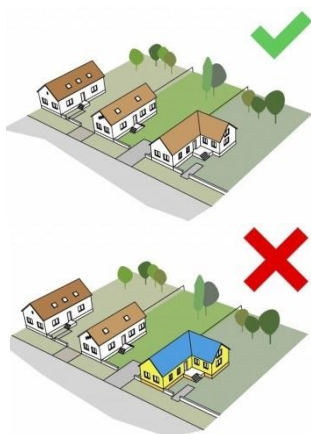
A településen a magastetők közül a **nyeregtető, konytyolt nyeregtető és a sátortető használata javasolt**. A tetőforma kiválasztásánál vegyük figyelembe elsősorban a szomszédos, de a tágabb környezetben található utcai épületek tetőinek kialakítását. **Ne alkalmazzunk összetett tetőformát, alpesi tetőt és lapostetőt.**

A tető színe is szerves részét képezi az épület megjelenésének. **Ne használjunk élénk, rikító és a környezetében, az utcában használatos színektől merőben eltérő, más színeket.** Tetőfedés anyagának használjuk beton- vagy agyagcserepet, zsindelyt, esetleg a modern építészetben elterjedt cseréplemezt, acéllemezt, síkpalát. **Azbeszt tartalmú anyagok, így például azbesztpala (hullámpala) felhasználása tilos.**

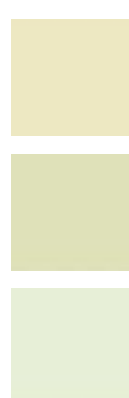
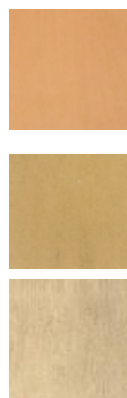

4

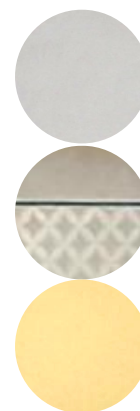
LAKÓÉPÜLETEK HOMLOKZATÁNAK MEGJELENÉSE

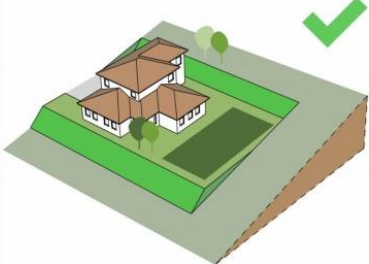
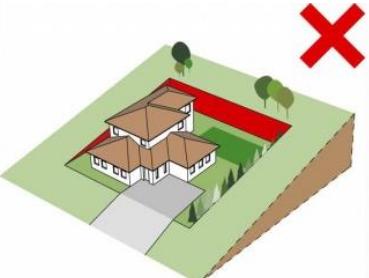
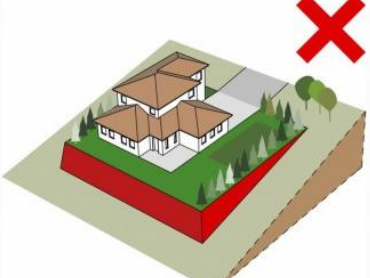
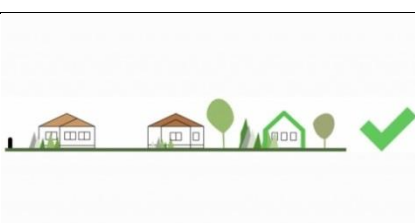
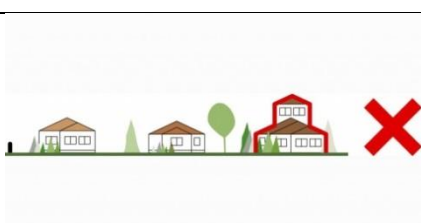
A homlokzat kialakítása során törekedjünk arra, hogy épületünk a szomszédos épületek színskálájába beilleszthető legyen. **Ne használjunk élénk, rikító színeket.** Részesítsük előnyben a pasztell, halványabb színárnyalatokat. **A világosabb színek a nagyobb felületeken jelenjenek meg, míg a sötétebb színeket díszítésre használjuk.** A településen járva erre szép példákat találunk.

TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

ÁTALAKULÓ FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK LAKÓÉPÜLETEINEK KIALAKÍTÁSA (TERÜLETSPECIFIKUS AJÁNLÁSOK)

		A falusias karakterű terület építési útmutatójában ismertetett elvárások az átalakuló falusias területekre vonatkozóan is érvényesek. A lakóterületek fekvése miatt a terepalakításra és a hatályos építési szabályzat épületmagasságra tett előírásai miatt az átalakuló területekre kiegészítésként az alábbi ajánlások érvényesek.
		Az épületek telepítésénél a terepalakításra vonatkozó előírásokat vegyük figyelembe. Lakóépületet kiemelt tereprendezéssel csak a domborzat formáját követő, alacsony lépcsők és bevágások létsítésével ajánlott elhelyezni. Amennyiben a terepviszonyok megengedik, a terepet a minimális mértékben érdemes átalakítani.
		A helyi építési szabályzat előírása szerint a megengedett legnagyobb építménymagasság 7,5 méter. Kétszintes épület kialakítása ajánlott – amennyiben a szomszédos épületek ugyanolyan magasságúra lettek tervezve.

4

A többszintes épületeknél alkalmazzunk egyszerű tetőformákat, melyek jellemzőek a karakterterület már álló épületein. Ajánlott a nyeregtető használata vörös agyagcseréppel. A homlokzati színeket ajánlott úgy megválasztani, hogy a karakterterületen uralkodó vagy attól minimálisan eltérő árnyalatú színek egyike legyen. A színek mintázatával lehet a nagy felületek okozta monotonitást oldani, de a túl sok és egymással nem harmonikus színek alkalmazása az eredeti szándékot rossz irányba vihetik el. Kerüljük a feltűnően rikító, csillogó felületek kialakítását is. A nyílászárók az épületek hangsúlyos elemei. Az ablakok köré ne tervezzünk műműrvány és egyéb túldíszített részleteket. Az ablakoktokokat úgy válasszuk meg, hogy színük, kiszotásuk a lakóház arányaihoz igazodjon.

TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLETEN LÉVŐ ÉPÜLETEK FELÚJÍTÁSA

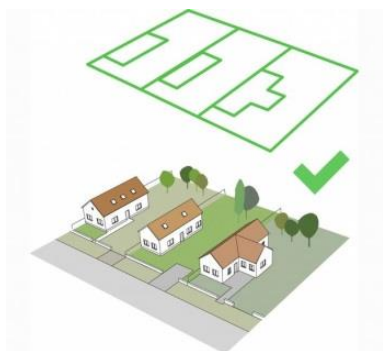
Az egykori gazdag földművesek udvarai a településközponti terület kiemelkedő építészeti alkotásai, melyek felújításánál törekedni kell az eredeti formák, színek, felhasznált anyagok és a nyílászárók rendjének, formájának eredeti formában történő megőrzésére. Az épületek homlokzata többségében egyszínű és a szemnek kellemesebb, pasztel színek használata az elterjedtebb. Felújításuknál törekedjünk továbbra is a pasztel színárnyalatok használatára és kerüljük azon színeket, amelyek a szomszédos épülettől merőben eltérnek.

4

A nyílászárók jellegzetes elemei a parasztportáknak. Felújításkor az eredeti állapotnak megfelelően ajánlott helyreállítani a részleteket. A kapu ismérve a színes üvegek, a vakajtók és a domború díszítések együttese. A színválasztásnál törekedni kell a felújított épület homlokzatszínével való harmónia megteremtésére. Az ablakok felső éle íves, tokozása fa és az üvegek négyes osztású keretben foglalnak helyet. Az utcafronti homlokzaton az színválasztás az ablakokat hangsúlyosabbá tudja tenni, ezáltal a hosszú épület nagy falfelületei kevésbé feltűnőek. Az ablakok díszítésénél vagy homlokzatfestő díszítést, vagy díszlécet alkalmazunk, a ragasztott kő díszburkolat ezeken az épületeken kiemelten kerülendő. Árnyékolásnak belső tokos redőny vagy zsalugáter ajánlott.

TELEPÜLÉSKÖZPONT TERÜLET ÉPÜLETEINEK KIALAKÍTÁSA

A településközpont területén létesítendő intézményi épületet szabadonálló vagy oldalhatáron álló módon helyezjük el. Vegyük figyelembe a létesítendő parkolóhelyek számát. Az intézményi épület melléképületeit a főépülethez képest hátrébb helyezjük el, hogy ne váljon túlhangsúlyossá az utcaképben.

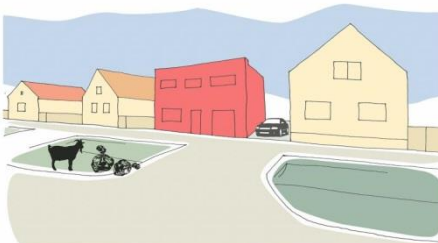
A településközpont lakóépületeit minden esetben oldalhatáron álló módon, a Szabadság utcában utcafrontos vagy előkertes telepítéssel helyezjük el. Az előkert mérete a kialakult állapothoz igazodjon.

4

Az építmények telepítése során a többszintesség, az épületek vízszintes tagolása, valamint a környezetéhez viszonyítva a túlzott építménymagasság kialakítása nem megengedhető. **Új építés vagy felújítás esetén a kialakult épületmagasságot vegyük figyelembe.**

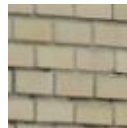
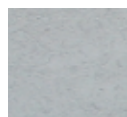
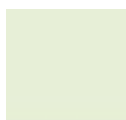
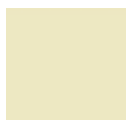
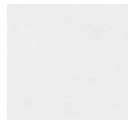
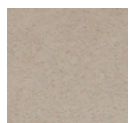
Lakóépület csak magastető kialakítású lehet, hajlásszögének kialakítása során figyelembe kell venni a helyi építési szabályzat előírásait. **Egyéb, nem lakófunkciójú épületek esetében is alkalmazzunk magastetőt.**

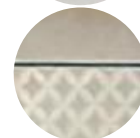
Az épületek magastető formájának kialakítása során használjunk nyeregtetőt, sátoztetőt és azok változatait. Összetett tetőforma használata tájidegensége miatt nem ajánlott ezeken a területeken.

Az épületek burkolása csak természetes hatású anyaggal alakítható ki. A színek használata során is törekedni kell a természetességre, használjunk fehér, törtfehér, halványsárga, halvány barna árnyalatokat. A településen gyakori mészhomoktéglás burkolat ajánlott.

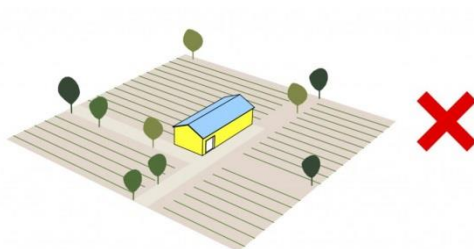
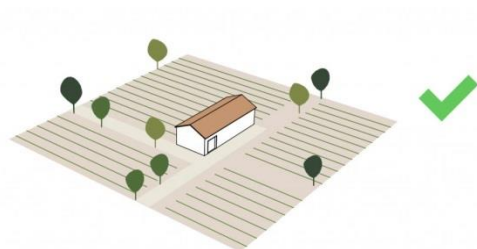
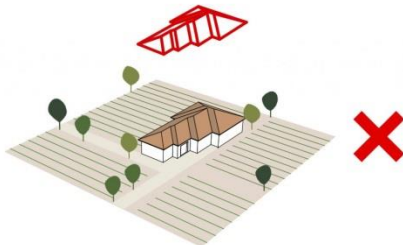
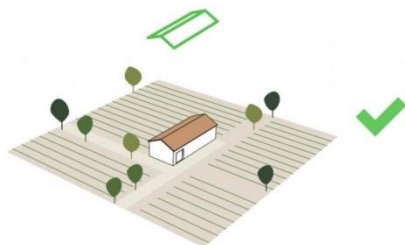
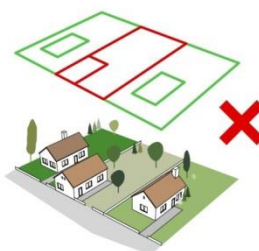
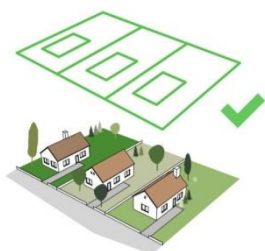

TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

4

TERVEZETT ÜDÜLŐTERÜLET ÉS KERTES MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET ÉPÜLETEINEK KIALAKÍTÁSA

Tervezett üdülőterületen létesítendő épületet szabadonálló álló módon helyezzük el.

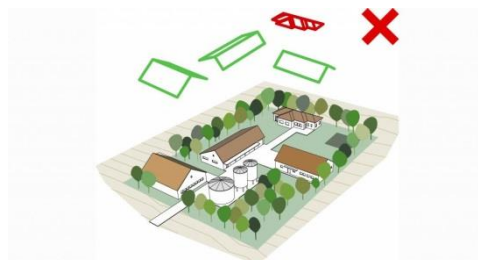
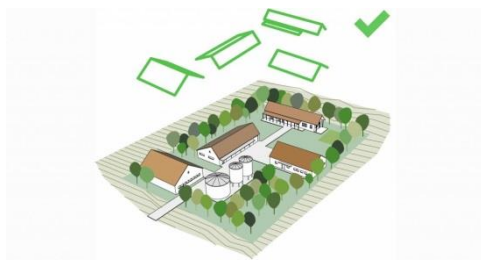
Lakóépület csak magastető kialakítású lehet, ajánlott a nyeregtető használata. A tető hajlásszögének kialakítása során figyelembe kell venni a helyi építési szabályzat előírásait. Egyéb, nem lakófunkciójú épületek esetében is alkalmazzunk magastetőt. Összetett tetőforma használata tájidegensége miatt nem ajánlott ezeken a területeken.

Az épületek burkolása csak természetes hatású anyaggal alakítható ki. A színek használata során is törekedni kell a természetességre, használjunk fehér, törtfehér, halványsárga árnyalatokat.

MEZŐGAZDASÁGI (MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI) TERÜLET ÉPÜLETEINEK KIALAKÍTÁSA

Ipari területen létesítendő épületet szabadonálló álló módon helyezünk el. Kerüljük az összeépített, különböző szélességű és magasságú épületek kialakítását. Az épület takarása során a tájra jellemző növényzetet alkalmazzunk, és azok változatosságával és elhelyezésével a természetességet erősítsük.

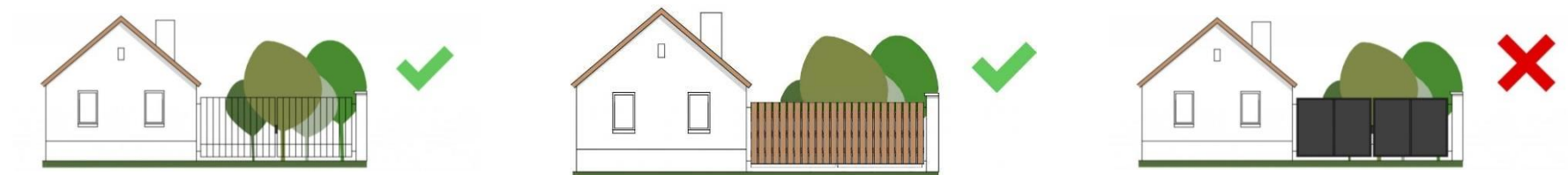
Ipari területeken a funkció dönti el elsősorban az épület tetőkialakítását. Amennyi lehetséges, törekedjünk magastető kialakítására. Iroda- vagy fogadóépületre ne terveztessünk összetett tetőformát.

A tájkép megőrzése érdekében az építmények telepítése során a többszintesség, az épületek vízszintes tagolása, valamint a környezetéhez viszonyítva a túlzott építménymagasság kialakítása nem megengedhető. **Az építménymagassága meghatározása során vegyük figyelembe a természeti környezetet, az épületek magassága ne emelkedjen túl a fák lombkorona szintjénél.**

4

KERÍTÉSEK KIALAKÍTÁSA

Falusias karakterű és településközpont területen a telkek utcafrontján kerítést lábazattal vagy lábazat nélkül is ajánlott kialakítani. A kerítés legyen áttört. Az áttört kerítést ne takarjuk más anyagokkal, például nádszövettel vagy sövénnel, tujákkal.

A falusias és településközponti területek telkeinek oldalsó és hátsó határán és minden egyéb beépítésre szánt területen áttört kerítést alakítsunk ki.

Használjunk hagyományos építő anyagokat és a természetes vagy a természetesség hatását keltő anyagokkal burkoljuk kerítésünket.

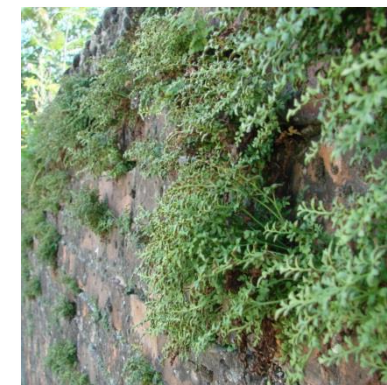
Színhasználatában, formai megjelenésben törekedjünk az épülettel való harmónia megteremtésére. Szín kiválasztása során a természetes színeket részesítsük előnyben, ne használjunk élénk, rikító színeket. Áttört kerítésünkre ne szereljünk más takaró elemeket, amennyiben szükségesnek látjuk, akkor növényeket használjunk a további takarás segítésére.

Kertek

A településen álló lakóházakhoz többségében hagyományos haszonkertek tartoznak, amelyek virágoskertből, gyümölcsös- és konyhakertből. A kertek növényzettel való borítottsága jelentősen javítja a település klímáját, levegőminőségét és az emberek életkörülményeit.

Új építkezésnél a kerteket javasolt a lakóépülettel egy időben megtervezni, hogy összhangban legyen a külső és belső tér. Kérjük kerttervező, tájépítész segítségét.

Az egészséges idős fák megtartása – gyümölcsfák esetén is – mindenképp javasolt, mert az újonnan telepített fa csak sok év elteltével látja el ugyanazt a funkciót.

Ha szükséges a fakivágás, mindig gondoskodjunk annak pótlásáról, a térségben jellemző őshonos fafaj telepítésével. Az őshonos fafajok listája a Településképi Rendelet mellékletei között megtalálható.

Kerti utak, pihenők, autóbeállók kialakításánál nagyon fontos a vízáteresztő burkolat alkalmazása, ezek például a téglá, terméskő, kavics, fakocka, hogy az esővíz a talajba szivároghasson.

Klimatikus szempontból hasznos árnyékoló hatást érhetünk el a ház mellé pergolára, vagy terasz mellé elhelyezett függőleges rácsra futtatott kúszóövénnel. A kerítésre falakra futtatott kúszónövények is növelik a zöldfelületet, kellemes látványt nyújtanak.

ÉPÍTÉSZETI PÉLDÁK

HOMLOKZATOK, NYÍLÁSZÁRÓK, KERÍTÉSEK

Hagyományos épületek felújításakor figyeljük meg az eredeti homlokzat színét, díszítéseit és a nyílászárók rendjét. Igyekezzünk az arányokat megtartani! Lehetőleg fa, vagy fa mintázatú, hagyományos osztású nyílászárót válasszunk!

Mind a homlokzat, mind a nyílászárók színezésében a hagyományos, természetes színek használata javasolt. Az árnyékolás megoldására szép példa a külső spaletta elhelyezése. A kerítések kialakításakor figyeljünk, arra, hogy mind anyagában, mind színvilágában illeszkedjen az épületünk homlokzatához.

5

Új építésű épületeknél kerüljük a bonyolult formákat, tömegeket. A homlokzat alakításakor a természetes anyagok használataáa törekedjünk. A kerítések és az épület között is legyen összhang mind anyaghasználatában, mind színeiben. A tárolási szükségleteinkre már a tervezés során gondoljunk, nem javasolt utólagos építmények, melléképületek létesítése.

Az 1960-as évektől elterjedt kockaházak az elmúlt időszakban felújításra, átépítésre kerültek. Ezeknél az épületeknél is figyeljünk a nyílászárók rendjének megtartására, a színek harmóniájára. Kerüljük az indolokatlan, feltűnő homokzatdíszítéseket, a nyílászárók körüli ragasztott keretezéseket. A településen elterjedt mészhomoktégla burkolatot felújítás során megtartani javasolt.

A településen többnyire áttört kerítések találhatóak utcafronton. Ajánlott új kerítés létesítésénél vagy régi cseréjénél kovácsoltvas vagy deszkakerítést készíttetni. A kerítés lábazat nélküli és lábazatos kialakítással is elfogadható. Magassága a helyi építési szabályzat szerint készüljön. A színek megválasztásánál kovácsoltvas kerítés esetében a sötét színek javasolhatók, míg a deszkakerítéseket hagyjuk meg természetes színében vagy pácoljuk. Az oszlopokat ajánlott betonból vagy természetes anyagokból készíteni (kő, tégl).

UTCÁK, TEREK, PARKOK KIALAKÍTÁSA

Ház és kerítés előtti utcakép

A Szabadság utca északi részén, a közparkkal szemben épült kétszintes lakóházak előtt széles zöldfelület került kialakításra.

- Kerítés helyett fás szárú növényekből kialakított térhatároló kiültetés is alkalmazható, részesítsünk előnyben őshonos, lombhullató cserjefajokat.
- Télen is mutatós, a településképet pozitívan befolyásoló sövények kialakítása nemcsak oszlopos és tűlevelű, hanem lomblevelű örökzöldek telepítésével is lehetséges.
- Javasolt az egységes utcafásítás kialakítása, ahol az utcaszélesség megengedi. Néhány porta előtt szép idős fák is megjelennek, ezzel hangulatos utcaképet teremtve. Díszítő értékükön kívül árnyékolnak, csökkentik a porszennyezést, és élőhelyet biztosítanak.
- Ahol az utcaszélesség nem elegendő utcai fasor telepítéséhez, ott az előkertbe, a kerítés elé ültetett évelőkkel, alacsonyabb cserjékkel is harmonikus hatást érhetünk el.
- A gyepes árkok rendszeres gondozása, növényzettel történő körbeültetése dekoratív utcaképet eredményez.

6

A közterek megfelelő, a térségben honos fajtákkal történő fásítása, növénykiültetése a településképi szempontból meghatározó.

A Szabadság utcai közparkot méretes parkfák –fűz, vadgesztenye-örökzöldekkel vegyesen díszítik.

A rönkfa utcabútorok és játszószerkek egységes karaktert adnak a területnek.

A temetőben lévő fasor idős, szép egyedei árnyékot adnak, szépen kijelölik az útvonalat. A fából faragott Kálvária megjelenésében is illeszkedik a településen használt utcabútorokhoz és kiállított szobrokhoz.

A közterületen látható felújított kerek kút hagyományos és védelemre érdemes eleme az utcaképnak.

KIEMELT RÉSZLETEK

A gólyafészek és az évente visszatérő és helyben költő gólyák mindig a lakóköznyezet tisztaságáról, a táplálékban gazdag környezetről tanúskodnak. A falusias környezethez a látvány szorosan hozzátartozik. Püspökatvanon a Szabadság utca – Béke utca kereszteződésében található gólyafészek.

A lakóépületek homlokzati díszai a település lakosságának vallásosságáról árulkodnak. Az utcáfronti homlokzaton kialakított fülkében elhelyezett Mária-szobor vagy a homlokzatra tett kereszt a település jellegzetességeinek tekinthetők.

Az épületek apró részleteivel az esztétikai megjelenést tovább fokozhatjuk, amiben saját egyéniségünket is megmutathatjuk. Vigyázzunk a hangsúlyokra, a túl sok díszítéssel ellenkező hatást érhetünk el.

A kerítések az utcai megjelenést színesítik, valamint az épület felvezetéséül szolgál, annak látványát kiegészítik. Az áttört kerítést végtelenszámú mintázattal lehet ellátni, valamint a különböző formák és anyagok fényjátékot eredményeznek.

8

MŰSZAKI BERENDEZÉSEK MEGJELENÍTÉSE

8

A műszaki berendezések az épületek esztétikai megjelenését rombolják, ugyanakkor a megújuló energia használata, vagy például a nyári melegek elleni védekezés érdekében ma már elengedhetetlen alkalmazásuk. Nagyon fontos, hogy **a műszaki berendezéseket** mindig egy alárendeltetbb, vagy az **oldalsó vagy a hátsó homlokzaton rögzítsük** és az építészeti megoldások segítségével takarjuk őket.

IMPRESSZUM

MEGBÍZÓ:

PÜSPÖKHATVAN KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
2682 Püspökatvan, Kertsor 25.

Bátyi József	polgármester
Blaskó Imréné	jegyző

KÉSZÍTŐ:

PRO RÉGIÓ KFT.
1146 Budapest, Hermina út 17.

Huzián Zsófia	tájépítésszámológ
Dr. Mérei András	geográfus

FOTÓK:

Jelöletlen fotók, ábrák: saját készítés (Pro Régió Kft.)

Jelölt fotók:

1-2: www.fortepan.hu

3-5: www.mapire.hu

6: www.puspokhatvan.hu

7, 10-11, 13-15, 16: www.google.hu

8-9: www.muemlekem.hu

12, 17-18: Küzmös János